

Н. В. Статівка,

д. держ.упр., доц.,
професор кафедри управління персоналом
та економіки праці ХарPI НАДУ,
м. Харків

ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Розглянуто складові інноваційного потенціалу регіону, висвітлено основні проблеми державної підтримки розвитку інноваційного потенціалу регіону, визначено основні напрями удосконалення регулюючого впливу держави на хід інноваційних процесів

Ключові слова: державне регулювання, інноваційний потенціал, регіон, розвиток, структура інноваційного потенціалу регіону

У щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2013 році» зазначено, що перед урядом країни в найближчі роки стоїть завдання «змінити саму модель соціально-економічного розвитку України, перевести національну економіку на рейки інтенсивного випереджального зростання за рахунок впровадження інновацій, розкриття інвестиційного потенціалу» [15, с. 19].

Очевидно, що така постановка завдання вимагає пошуку шляхів удосконалення структури інноваційного потенціалу регіону, стимулювання інноваційних процесів, інфраструктурного оновлення та комплексного соціально-економічного розвитку територій, оскільки саме регіони є базою визначення конкурентоспроможності та інноваційності економіки країни.

В останні роки в країні зроблено чимало як в інституційному, так і в законодавчому плані для формування дієвого механізму активізації інноваційної діяльності [24, с. 87]. Згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності 2012/2013 Україна поліпшила позицію на 9 пунктів і посіла 73 місце з-поміж 144 країн світу (у 2011/2012 – 82 місце), при цьому порівняльний аналіз рейтингів за факторами інноваційності дозволив зробити узагальнений висновок щодо руху України на цьому шляху (значення субіндексу інновації 2013/2012 до 2012/2011 – +3) [15, с. 47].

Ухвалено низку нормативних актів, що сприяють стимулюванню наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, зокрема Закон України «Про індустриальні парки» від 21.06.2012 р. № 5018-VI, нову редакцію Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 02.10.2012 р. № 5407-VI, Концепцію реформування державної політики в інноваційній сфері (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.09.2012 р. № 691-р), метою яких є визначення концептуальних засад державного регулювання в інноваційній сфері, формування економічних та організаційних основ інноваційної діяльності, створення належної інституціональної бази, забезпечення ефективності впровадження інновацій, створення системи державної підтримки інноваційного розвитку з урахуванням пріоритетів розвитку науки, техніки та інноваційної діяльності, створення сучасного ринку інновацій і технологій, визначення механізму оперативного реагування на зміни в інноваційній сфері [15].

Разом із цим ключовими проблемами розвитку «інноваційної моделі України» є такі.

Сприйнятливість українського бізнесу до інновацій технологічного характеру залишається низькою. Так, у 2012 р. розробкою й впровадженням технологічних інновацій займалися 1758 підприємств, або 17,4 % загальної кількості промислових підприємств по Україні [20], що суттєво нижче значень, характерних для Німеччини (69,7 %), Ірландії (56,7 %), Бельгії (59,6 %), Естонії (55,1 %), Чехії (36,6 %). В Україні мала частка підприємств, які інвестують у придбання нових технологій (5,9 %). Отже, домінування найменш передових типів інноваційної поведінки (запозичення готових технологій і т.ін.) характеризує українську інноваційну систему як орієнтовану на імітаційний характер, а не на створення радикальних нововведень і нових технологій.

Неінноваційний характер держави насамперед виражається в недостатньому обсязі фінансування наукової й інноваційної сфери Асигнування на науку з коштів державного бюджету 2012 р. становили 0,33 % ВВП [13, с. 10]. До того ж більшість підприємств постійно перебуває у стані необхідності

жорсткої оптимізації витрат, і тому передусім заощаджують на розвитку, відкладаючи на невизначене майбутнє інноваційні проекти, видатки на НДДКР і технологічну модернізацію .

У розвинених країнах зберігається тенденція до збільшення асигнувань на НДДКР: глобальні витрати за останнє десятиліття зростали швидше, ніж глобальний ВВП [25-26], що є ознакою широко розповсюджених зусиль економічних систем інтенсифікувати розвиток знань і технологій.

Витрати на наукову сферу України щорічно зростають в абсолютному вимірі, але при цьому їхня частка у ВВП становить менше 1 % ВВП (рис. 1).

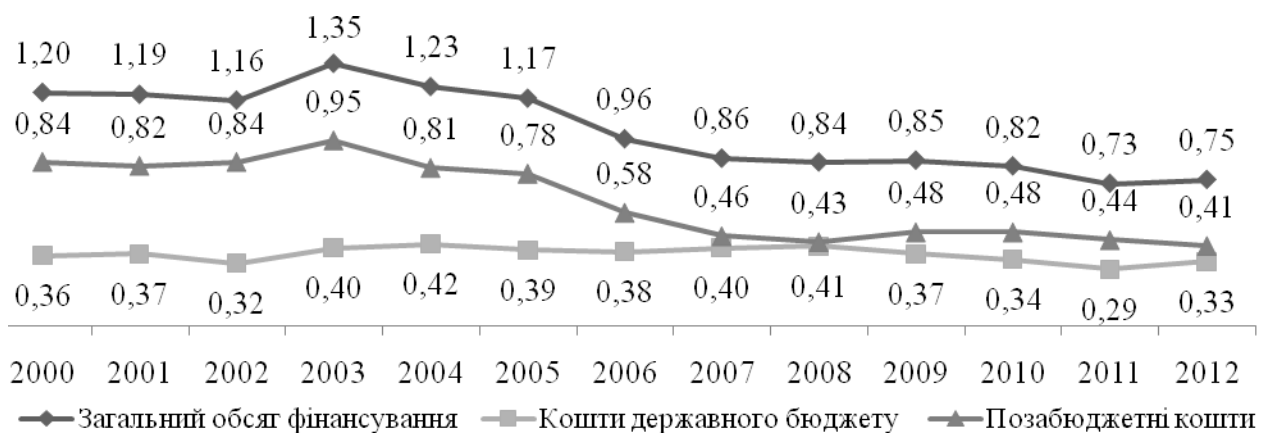

Рис. 1. Динаміка показника наукоємності ВВП в Україні [13, с. 10]

У регіональному розрізі найбільші частки фінансування мають наукові організації м. Києва і Харківської області (відповідно 41 і 19 %) [13, с. 12].

У розвинених країнах показник наукоємності ВВП становить від 2 до 4% і більше. Частка витрат на НДДКР у ВВП Франції сягає 2,26 %; Німеччини – 2,82; Японії – 3,45; Ізраїлю – 4,40 % [27-28].

Не знайшли необхідного розвитку мережеві організаційно-економічні структури (кластери, промислово-фінансові групи, холдинги), які сприяли б взаємодії технологічно пов'язаних підприємств, наукових установ, фінансових інститутів на регіональному рівні. Розвиток інноваційної інфраструктури обмежується створенням окремих технопарків, інноваційних центрів і бізнес-інкубаторів, які виконують інноваційну функцію й недостатньо сприяють взаємозв'язку науки і малого та середнього підприємництва [24, с. 93].

Отже, все вище зазначене дозволяє констатувати необхідність розроблення заходів щодо розвитку інноваційного потенціалу регіонів як невід'ємної складової у системі інноваційної моделі національної економіки.

Обґрунтування методологічних підходів щодо розвитку національної інноваційної системи та пошук напрямів удосконалення державного регулювання цими процесами на різних рівнях економіки здійснили в наукових працях автори: О. Амосов, Л. Антонюк, І. Балабанов, В. Боковець, Н. Бондарчук, Б. Буркинський, В. Геєць, М. Данько, І. Джаїн, В. Дунаєва, В. Ізюмська, А. Дегтяр, Л. Кравчик, С. Ілляшенко, Є.Лазарєва, М. Латинін, А. Поручник, В. Савчук, В. Семиноженко, Л. Федулова та ін. [1–8; 10; 14; 22–24].

Проте в численних наукових дослідженнях теоретико-методологічне обґрунтування щодо державного регулювання раціоналізації структури інноваційного потенціалу регіону не отримало належного забезпечення.

Мета статті – розкрити суть і структуру інноваційного потенціалу регіону; висвітлити основні проблеми державного регулювання його розвитком та визначити напрями удосконалення державного впливу задля активізації інноваційних процесів на регіональному рівні.

Інноваційний потенціал – це складна динамічна система генерування, накопичення і трансформування наукових ідей та науково-технічних результатів в інноваційні продукти, процеси. Останнім часом поняття інноваційний потенціал знаходить все більше поширення, з'являються дослідження щодо аналізу різних аспектів цієї категорії. Однак, незважаючи на це, точного загальноприйнятого визначення дана категорія не має, а це, у свою чергу, ускладнює виявлення всіх структурних елементів та здійснення оцінки й прогнозів розвитку інноваційного потенціалу регіону.

Згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», інноваційний потенціал являє собою «сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничо-соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо),

необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки» [2].

Враховуючи вищевикладене, *інноваційний потенціал регіону доречно розглядати як здатність економічної системи в існуючих соціально-економічних умовах створювати новації та просувати їх на ринок, використовуючи комплекс наявних взаємопов'язаних ресурсів регіону, з метою отримання низки ефектів (економічного, соціального, науково-технічного, комунікативного).*

З'ясувавши сутність інноваційного потенціалу регіону і здійснивши узагальнення наукових досліджень щодо його структури [1–8, 10, 14], виділимо такі *складові інноваційного потенціалу регіону*: фінансова, кадрова, матеріально-технічна, науково-технічна, маркетингова, виробничо-технологічна, інституційна, інформаційна, культурно-освітня (інноваційна культура).

Фінансова складова характеризує фінансовий стан, інвестиційну привабливість, кредитоспроможність і ефективність управління фінансами на мезорівні щодо забезпечення стійкої інноваційної діяльності на всіх етапах інноваційного циклу регіональної економіки. Дану складову утворює сукупність фінансових ресурсів, що використовуються безпосередньо для ведення інноваційної діяльності.

Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2012 р. становив 11480,6 млн грн або 0,81 % ВВП проти 14333,9 млн грн (1,1 % ВВП) у 2011 р., з яких із державного бюджету було виділено 224,3 млн грн, що на 75,1 млн грн більше порівняно з 2011 р. [20].

Світова економічна криза призвела до скорочення видатків на інновації, особливо приватного сектору, але з 2011 р. вже спостерігається зростання обсягів фінансування (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка та структура фінансування інноваційної діяльності в Україні

<i>Показник</i>	<i>2000</i>	<i>2005</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності, млн грн	1757,1	5751,6	11994,2	7949,9	8045,5	14333,9	11480,6

<i>у % до ВВП</i>	<i>1,0</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>	<i>0,9</i>	<i>0,7</i>	<i>1,1</i>	<i>0,8</i>
<i>з них за рахунок (у % до загального обсягу фінансування):</i>							
власних коштів	79,6	87,7	60,6	65,0	59,3	52,9	63,9
державного бюджету	0,4	0,5	2,8	1,6	1,1	1,0	2,0
місцевих бюджетів	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
вітчизняних інвесторів	2,8	1,4	1,4	0,4	0,4	0,3	1,3
іноземних інвесторів	7,6	2,7	1,0	19,0	30,0	0,4	8,6
кредитів	6,3	7,1	33,7	11,8	7,8	38,3	21,0
інших джерел	1,3	0,3	0,4	2,1	1,3	6,9	3,0

Аналіз джерел фінансування інноваційних заходів підприємств України за останні роки засвідчив, що із загальної суми використаних на інноваційні цілі фінансових ресурсів понад 60 % становили власні кошти підприємств, фінансування з державного бюджету дорівнювало приблизно 1-2 %, частка фінансування за рахунок кредитів у 2011 р. досягла рекордного значення 38,3 %, натомість частка коштів іноземних інвесторів істотно зменшилася. Основним джерелом фінансування інноваційних розробок виступають власні кошти суб'єктів господарювання (у 2011 р. понад 70 % інноваційно-активних підприємств здійснювали нововведення у розмірі 7585,5 млн грн, що становило 52,9% від загальної обсягу фінансування), тому цілком очевидно, що в майбутньому слід спиратися саме на них.

Найбільші обсяги власних коштів вкладаються в інноваційну діяльність підприємствами машинобудування, ремонту та монтажу машин і устаткування, металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів і добувної промисловості.

Важливими чинником розвитку фінансової складової інноваційного потенціалу регіону мають стати: 1) фінансова підтримка виконання інноваційних проектів шляхом пільгового кредитування за рахунок бюджетних коштів, повної чи часткової компенсації витрат інноваторів на сплату процентів комерційними банками та іншими фінансово кредитними установами за кредитування інноваційних проектів; 2) стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ шляхом надання гарантій за інноваційними проектами та майнового страхування реалізації цих проектів у

страхових установах; 3) установлення пільгових ставок податків на додану вартість по операціях з продажу товарів, пов'язаних з реалізацією інноваційних проектів, і податку на прибуток, одержаного від виконання інноваційних проектів; 4) застосування гнучкої системи амортизації основних фондів науково-дослідних, дослідно-конструкторських та інноваційних підприємств, зокрема прискореної амортизації активної частки фондів; 5) звільнення від сплати ввізного мита та податку на додану вартість щодо сировини, устаткування, обладнання, комплектуючих виробів та інших товарів, необхідних для виконання пріоритетного проекту.

Інновації як ризикована діяльність потребують також стабільного та передбачуваного податкового середовища (зниження ставки податку, інноваційна податкова знижка, відміна податків на реінвестування, податкові угоди з іншими країнами, податкові кредити).

Сукупність висококваліфікованих кадрів регіону, здатних працювати творчо, генерувати нові ідеї і безпосередньо їх впроваджувати, формує *кадрову складову* інноваційного потенціалу регіону. Безсумнівно, кадровий потенціал є найціннішим ресурсом, що визначає конкурентоспроможність регіону, його успіх на ринку. Кадрову складову інноваційного потенціалу регіону відповідно до її функціонального призначення можна розділити на такі дві групи: 1) особи, які генерують ідеї; 2) особи, які займаються виробничим освоєнням наукових досліджень.

В Україні, усупереч світовим тенденціям, зберігається тенденція до скорочення кадрового потенціалу наукових організацій, який безпосередньо забезпечує здійснення наукових досліджень та розробок. У 2012 р. порівняно з 1991 р. він скоротився у 3 рази: в наукових організаціях працювало майже 129,9 тис. осіб, у тому числі 4,5 тис. докторів наук та 16 тис. кандидатів наук [12; 21]. (рис. 2, 3).

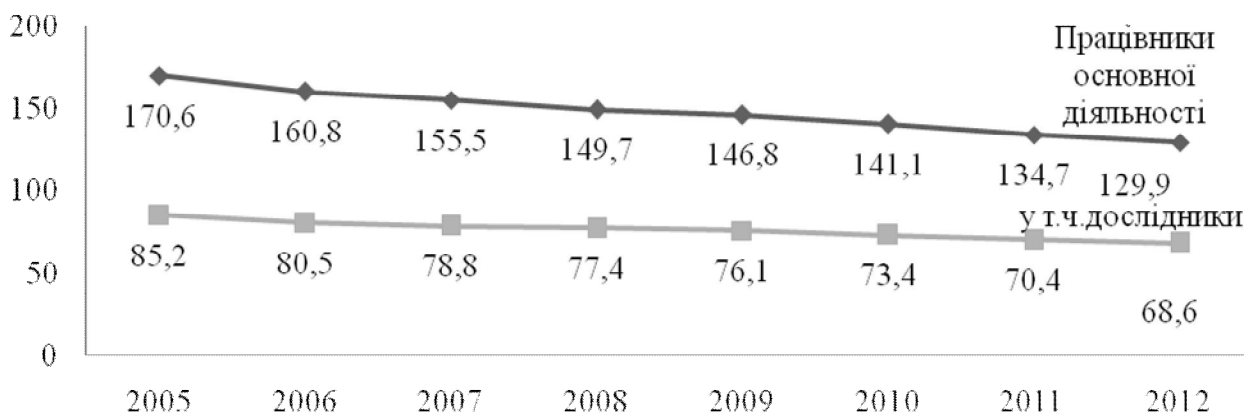

Рис. 2. Динаміка чисельності працівників організацій, що здійснювали наукову і науково-технічну діяльність в Україні, тис. осіб

Рис.3. Динаміка чисельності фахівців з науковими ступенями в Україні, тис. осіб

Найбільша кількість виконавців наукових досліджень і розробок припадає на галузі технічних (50,1 % від загальної кількості виконавців) і природничих наук (35,6 %) [21].

Хоча насиченість науковими кадрами в Україні зараз відповідає рівню таких країн як Іспанія, Польща, Чехія, Угорщина, однак є вдвічі меншою за середнє значення цього показника по ЄС та майже в чотири рази менше, ніж у найбільш забезпеченій науковими кадрами серед європейських країн Фінляндії. Аналіз динаміки чисельності кадрів вищої кваліфікації, які мають учений ступінь, свідчить, що їхня кількість практично не змінюється (рис. 3), що свідчить про тенденцію збереження інтелектуальної складової наукових кадрів, однак погіршується вікова структура дослідників [23]. Упродовж останніх років найбільш чисельною серед українських дослідників є вікова група від 50 до 59 років, хоча у 2012 р. порівняно з 2009 р. відбулося зниження її питомої ваги (на

2,4 %) та зростання питомої ваги вікової групи 30-39 років (на 2,6 %) [13, с. 8].

Головними напрямками розвитку кадрової складової в Україні мають стати: впровадження інноваційного навчання, спрямованого на розвиток інноваційної культури: нестандартного мислення, навичок творчої діяльності та ін.; розробка механізму збереження у виробництві працівників старшого віку з високим інноваційним потенціалом; модернізація системи освіти, перепідготовки та підвищення кваліфікації інноваційних кадрів.

Забезпечення розвитку інноваційного потенціалу регіону значною мірою зумовлюється *матеріально-технічною складовою*, яка охоплює усі матеріальні-технічні ресурси, необхідні для здійснення ефективної інноваційної діяльності.

Матеріальні ресурси є найважливішим після кадрового чинником ефективності господарювання регіону, що зумовлює дуже важливу їхню роль у формуванні та розвитку інноваційного потенціалу регіону. Формування інноваційного потенціалу може бути ускладнено труднощами їх одержання. Тому дуже актуально, особливо в наших умовах, орієнтуватись на створення нематеріаломістких нововведень, що дасть змогу максимально комплексно використовувати наявну сировинну базу, нові види матеріалів, утилізацію відходів відповідно до екологічних вимог, що висуває суспільство до виробників.

Науково-технічна складова відображає наявність створеного резерву результатів науково-дослідних робіт, достатнього для генерації нових знань, спроможність проведення досліджень з метою перевірки ідей, новацій і можливості їх використання у виробництві нової продукції. Науково-технічний потенціал регіону – сукупність новацій, створених власними силами та можливостей регіону знайти і отримати права на використання необхідних йому новацій, а також замовити нові науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи з потрібної тематики.

Важливо підкреслити, що науково-технічний потенціал є складовою частиною інноваційного потенціалу лише в тому випадку, якщо створена на його основі новація знайшла своє практичне застосування та принесла

очікуваний від її використання ефект, тобто стала інновацією.

У 2012 р. загальна кількість виконуваних наукових і науково-технічних робіт збільшилася порівняно з 2011 р. на 836 одиниць (на 1,6 %) (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка кількості наукових і науково-технічних робіт, од. [13, с. 14]

Показник	Кількість виконуваних наукових та науково-технічних робіт за роками				
	2005	2009	2010	2011	2012
Наукові і науково-технічні роботи, усього	63926	54523	52037	52354	53190
У т.ч. зі створення: нових видів виробів	6264	6087	6240	6475	6397
з них нових видів техніки	3752	2344	2286	2362	2103
нових технологій	5380	5817	5738	5531	5012
з них ресурсозберігаючих	2213	2593	2542	2319	2349
нових видів матеріалів	1163	1417	1419	1553	1342
нових сортів рослин, порід тварин	758	680	669	601	515
нових методів, теорій	5381	7514	7733	7692	7682

Результати 38,14 тис. робіт було впроваджено у виробництво або вони мали інші форми широкого застосування.

Ефективність інноваційних витрат у 2011 р. становила 3 грн/грн, тобто на 1 грн інноваційних витрат припало 3,0 грн реалізованої інноваційної продукції. У 2010 р. відповідний показник становив 4,2 грн/грн, що свідчить про більш низькі темпи росту обсягів реалізації інноваційної продукції порівняно з темпами зростання інноваційних витрат, які здійснювалися переважно на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення і придбання інших зовнішніх знань (рис. 4).

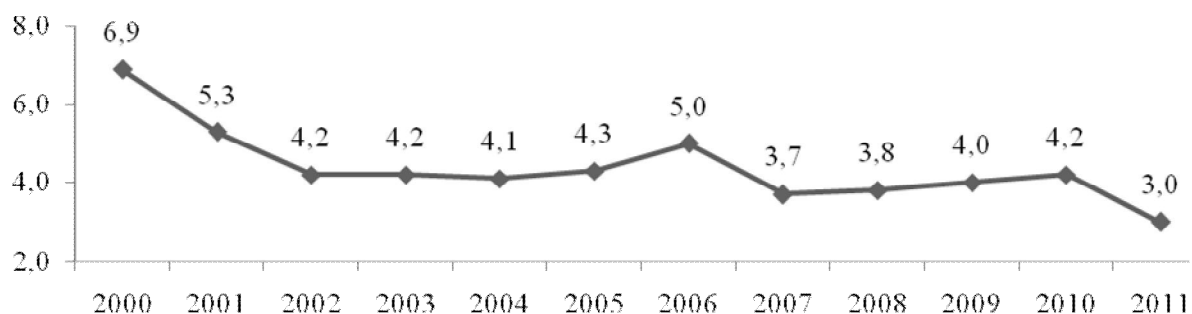

Рис. 4. Динаміка ефективності інноваційних витрат [21]

Значно вищою за середню ефективність інноваційних витрат була у виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення та ядерних матеріалів (64

грн/грн), виробництві апаратури для радіо, телебачення та зв'язку (24 грн/грн).

Науково-технічний потенціал регіону забезпечує створення новації, а процес комерціалізації, перетворення новації у інновацію забезпечується іншою складовою інноваційного потенціалу регіону – маркетинговою. *Маркетингова складова інноваційного потенціалу регіону* – здатність регіону, використовуючи наявні ресурси, існуючу інноваційну інфраструктуру та сформовану інноваційну культуру комерціалізувати результати науково-технічної діяльності. Маркетинговий потенціал характеризує ступінь відповідності інноваційних ідей та об'єктів інтелектуальної власності потребам суспільства і окремих суб'єктів господарювання в конкурентоспроможній наукомісткій продукції та послугах. Названа складова передбачає такі умови, як розвиненість ринкових відносин, ділова активність суб'єктів підприємницької діяльності на ринку регіону і за межами, тенденції до збільшення обсягу попиту в регіоні і вдосконалення його структури.

Аналіз маркетингової складової інноваційного потенціалу демонструє, що дотепер по суті відсутні дійові рекламні центри у сфері наукової та науково-технічної діяльності та пов'язані з ними маркетингові підрозділи в науково-дослідних установах, що займаються дослідженнями прикладного значення [12]. Наявність таких центрів сприяли б задоволенню попиту економіки на найбільш актуальні науково-технічні розробки та розвитку ринку інноваційної продукції.

В Україні у 2011 р. інноваційну продукцію реалізували 1043 підприємства на суму 42,4 млрд грн (3,8 % загального обсягу реалізованої промислової продукції). Для оцінки результативності інновацій в українській статистиці ідентифікують два рівня: нова для ринку та нова для підприємства продукція. Нову для ринку інноваційну продукцію реалізувало 260 підприємств, а нову тільки для підприємства – 882 од.

Крім того, у 2011 р. за межі України інноваційну продукцію поставили 378 підприємств (36,2 % підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію) на суму 12,6 млрд грн (29,8 % реалізованої інноваційної продукції). Продукцію, яка є новою для ринку, за межі України поставляли 120 підприємств.

Виробничо-технологічна складова інноваційного потенціалу – це можливість впровадження у виробництво нових перспективних технологічних процесів в умовах інноваційної діяльності. За функціональними ознаками виробничо-технологічний потенціал регіону включає такі основні елементи: структуру виробництва, застосовувані технології на мезо- і мікрорівнях, ресурси виробництва та інституціональні умови. Виробничо-технологічний потенціал є динамічною категорією, яка змінюється залежно, з одного боку, від потреб суспільства, а з іншого – від рівня ресурсного, технологічного та інституційного забезпечення його розвитку.

Дані стосовно техніко-технологічного рівня виробництва показують, що майже 45 % підприємств переробної промисловості застосовують технології, вік яких складає до 10 років, 37 % – від 11 до 30 років, майже 6 % підприємств не визначили вік технологій свого виробництва. Серед видів економічної діяльності, в яких працюють з найстарішими технологіями, слід зазначити виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення (36,4 % підприємств виду діяльності) та виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (27,8 %), металургійне виробництво (20,8 %).

У 2012 р. спостерігається зменшення кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у високотехнологічному та середньовисокотехнологічному секторах, а збільшення – у середньонизькотехнологічному та низькотехнологічному (рис. 5).

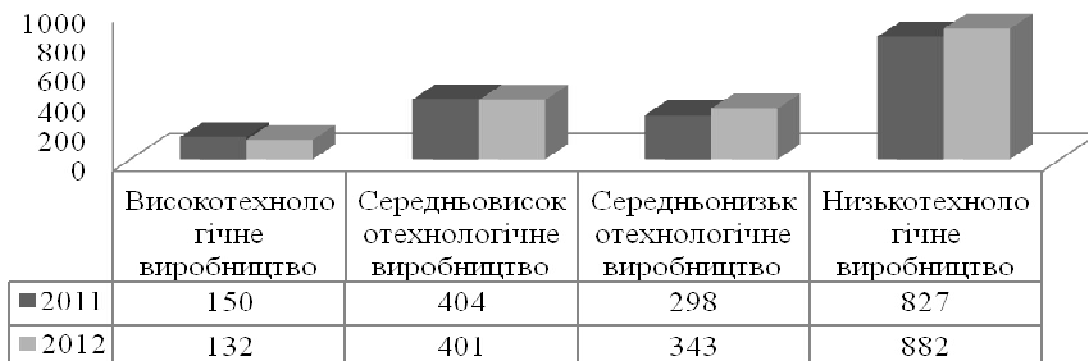

Рис. 5. Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, за технологічними секторами, од.

Отже, більшість підприємств залишаються технологічно відсталими, енергоємними, а також не провадять інноваційної діяльності [19].

Інституційна складова – це здатність до розвитку інноваційної інфраструктури. Інноваційна інфраструктура (згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність») – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [9, ст. 36].

Інноваційна інфраструктура, що є двигуном інноваційного розвитку, забезпечує горизонтальні і вертикальні зв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності. Зокрема, основними елементами інфраструктури є: інноваційні і технологічні центри, бізнес-інкубатори, технопарки, наукові парки і технополіси. Досвід розвинених країн свідчить, що такі інноваційні структури створюють сприятливі умови для ефективної діяльності та розвитку малих інноваційних підприємств, що реалізують оригінальні науково-технічні ідеї, через надання їм у тимчасове користування виробничих площ, матеріально-технічної бази, інформаційних мереж, забезпечення дослідними приладами і устаткуванням та надання консультативної допомоги з широкого кола науково-технологічних, економічних і правових питань.

В Україні інноваційна інфраструктура розвивається безсистемно і без належної державної підтримки. На сьогодні в регіонах України зокрема функціонує 12 технопарків, 20 інноваційних центрів, 24 інноваційні бізнес інкубатора, 11 центрів комерціалізації інтелектуальної власності, 15 центрів науко-технічної і економічної інформації [11]. На жаль, дотепер бізнес-інкубатори не мають чіткого юридичного статусу, для них не передбачено жодних економічних стимулів, вони існують здебільшого за рахунок коштів міжнародних фондів та грантових програм і лише невеликою мірою – за кошти вітчизняних спонсорів.

Інформаційні потоки, що є основою для прийняття управлінських рішень інноваційного характеру, формують *інформаційну складову інноваційного*

потенціалу. Інформаційний потенціал – це інтегрування даних щодо інноваційних процесів та забезпечення відкритого доступу до них зацікавлених юридичних та фізичних осіб. Інформаційна складова інноваційного потенціалу включає: 1) інформаційні фонди; 2) системно-технічні засоби інформаційного обслуговування; 3) інформаційні мережі та засоби комунікацій; 4) дані статистичної звітності науково-технічних організацій, вузів, інших суб'єктів науково-технічного потенціалу.

Зрозуміло, що для прийняття компетентних рішень в інноваційній діяльності сьогодні необхідно опрацювати значні масиви інформації, адже суспільство перебуває на тому етапі свого розвитку, коли вона є найважливішим чинником. Забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності в сучасному суспільстві можливе лише на основі володіння достовірною інформацією як про стан внутрішнього середовища, так і про зовнішнє оточення. У практичному житті цього можна досягти шляхом збору та аналізу науково-технічної інформації. У зв'язку з цим виникає потреба в створенні досконалої системи інноваційно-інформаційного забезпечення. В умовах глобалізації, взаємопроникнення економік на базі нових інформаційних технологій і систем міжнародних комунікацій побудова інформаційної економіки, розвиток науки, де інформація є предметом і результатом творчої, високоінтелектуальної праці, – це інтегральний стратегічний напрям освоєння наукомістких економічних систем майбутнього.

Культурно-освітня складова пов'язана з формуванням інноваційної культури. Інноваційна культура відображає цілісну орієнтацію людини, закріплену в мотивах, знаннях, вміннях і навичках, а також в стилях і нормах поведінки. Вона показує як рівень діяльності відповідних соціальних інститутів, так і ступінь задоволення людей участю в них і її результатами. Окрім того інноваційна культура виступає своєрідним фільтром на шляху впровадження всіх новацій, не всі з яких дадуть позитивний ефект.

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток інноваційного потенціалу регіону може бути успішним за умов державної підтримки та

створення сприятливого інноваційного клімату, у зв'язку з цим на перший план виходять такі напрями державного регулювання розвитку інноваційного потенціалу регіону:

- вироблення та реалізація єдиного комплексу заходів, спрямованих на нарощування інноваційного потенціалу, на консолідацію сил, досвіду кадрів, матеріальних і фінансових ресурсів усіх підприємств, організацій та інших підприємницьких структур (незалежно від форм власності та галузевої приналежності), що функціонують на території даного регіону;

- координація інноваційної діяльності в масштабі окремого регіону;

- підготовка висококваліфікованих кадрів, що повинні володіти питаннями теорії управління проектами, комерціалізації розробок і трансферту технологій, теорії і практики правового захисту і використання інтелектуальної власності;

- цілеспрямоване формування відповідної інфраструктури регіонального інноваційного ринку і зміцнення матеріальної бази ринкового господарства взагалі;

- законодавче визначення механізму формування та функціонування кластерів;

- координування синхронного розвитку різних секторів науки і виробництва на різних рівнях управління соціально-економічного розвитку країни і регіону;

- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери в розвитку інноваційної діяльності регіонів;

- сприяння розвитку співробітництва між науково-дослідними інститутами, академіями та підприємствами регіонів різних форм власності;

- формування на основі вітчизняних і зарубіжних джерел довідково-інформаційних фондів, які б включали бази і банки даних, інформаційне забезпечення юридичних і фізичних осіб; отримання, обробка, зберігання, поширення і використання інформації, отриманої у процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої і суспільної

діяльності юридичних та фізичних осіб;

– безпосереднє стимулювання інноваційної діяльності підприємств з урахуванням науково-технічних, природних та інших особливостей регіону;

– організація надходження в Україну, обробка, зберігання і поширення науково-технічної інформації на підставі вивчення світового інформаційного ринку;

– ефективне інформаційне забезпечення потенційних учасників інноваційних процесів (зокрема, іноземних інвесторів) щодо можливостей реалізації регіональних інноваційних проектів.

Подальших досліджень потребує вивчення значення держави в управлінні інноваційними процесами на регіональному рівні, адже інноваційна активність регіонів є основою інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. *Антонюк Л. Л.* Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : [моногр.] / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. *Балабанов И. Т.* Краткий курс инновационного менеджмента : [учеб. пособие] / И. Т. Балабанов. – СПб., 2000. – 350 с.
3. *Бондарчук Н. В.* Державна політика розвитку інноваційного потенціалу регіонів України: теорія, методологія, механізми управління : [моногр.] / Н. В. Бондарчук; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Д. : Юго-Восток, 2011. – 212 с.
4. *Буркинський Б. В.* Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону / Б. В. Буркинський, Є. В. Лазарева. – О. : ІПРЕЕД НАН України, 2007. – 140 с.
5. Державне регулювання інноваційної інфраструктури на регіональному рівні : [моногр.] / [О. Ю. Амосов, А. О. Дегтяр, М. А. Латинін та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. А. О. Дегтяра. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – 192 с.
6. *Джаин И. О.* Оценка трудового потенциала : [моногр.] / И. О. Джаин. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2002. – 250 с.
7. *Дунаєва В. В.* Механізми державного регулювання інноваційної діяльності регіону : автореф. дис. ... держ. упр. : спец. 25.00.02 – механізми державного управління / В. В. Дунаєва. – Донецьк, 2012.
8. *Ізюмська В. А.* Механізми реалізації державної інноваційної політики в регіоні : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : спец. 25.00.02 – механізми державного управління / В. А. Ізюмська. – Запоріжжя, 2008.
9. Інноваційне законодавство України. Повне зібрання нормативно-правових актів. – Т. 3 / за заг. ред. В. В. Костицького, В. Л. Ришова. – К., 2003. – 149 с.
10. *Кравчик Л. О.* Інноваційний потенціал регіону та його оцінка / Л. О. Кравчик, В. В. Боковець // Економічні проблеми модернізації та інноваційний розвиток регіонів : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15-16 берез. 2013 р.). – О. : ЦЕДР, 2013. – 120 с.
11. Методичні матеріали для інформаційно-консультаційної підтримки об'єктів інноваційної інфраструктури та забезпечення їх взаємодії [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <http://dknii.gov.ua>

12. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Держкомстат України. – К. : Техніка, 2009. – 457 с.
13. Науково-технологічна сфера України / Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. – К., 2013. – 25 с.
14. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці : [моногр.] / за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2005. – 582 с.
15. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013. – 576 с.
16. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40 IV // ВВР України. – 2002. – № 36. – С. 266–268.
17. Про науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.1991 р. № 1978-ХІІ із змінами, внесеними від 16.10.2012 р. № 5460-17 // ВВР України. – 1992. – № 12. – Ст. 165.
18. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 16.01.2003 р. № 433-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 7. – С. 5–11.
19. Про схвалення Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.09.2012 р. № 691-р // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/691-2012>.
20. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2012 р. : аналітична довідка / Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Український інститут науково-технічної і економічної інформації. – К., 2013. – 54 с.
21. Стан інноваційної діяльності в Україні [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://dknii.gov.ua>
22. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / [авт. упоряд. : Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко]. – К. : Парлам. вид-во, 2009. – 632 с.
23. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільства та економіці України : в 3 т. / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка. – Т. 1 : Економіка знань – Модернізаційний проект України. – К. : Фенікс, 2007. – 544 с.
24. Федулова Л. Концептуальна модель інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87–100.
25. Science and Engineering Indicators 2012 // <http://www.nsf.gov/statistics/seind12/c0/c0s2.htm>.
26. 2012 Global R&D Funding Forecast // R&DMagazine. – December 2011 // www.rdmag.com.
27. Eurostat. – 29.01.2013 // <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table>.
28. OECD Factbook 2013 Economic, Environmental and Social Statistics <http://www.oecd-ilibrary.org>.

Stativka N. V. State Regulation of Regional Innovation Potential Development.

Components of the innovation potential of a region have been considered; the main problems of state support for the regional innovation potential have been discussed; the key issues for improving the regulatory impact of the state on the course of the innovation processes have been determined.

Key words: state regulation, innovation potential, region, development, structure of the innovation potential of a region

Стативка Н. В. Государственное обеспечение развития инновационного потенциала региона.

Рассмотрены составляющие инновационного потенциала региона, отражены

основные проблемы государственной поддержки развития инновационного потенциала региона, определены основные направления совершенствования регулирующего воздействия государства на ход инновационных процессов

Ключевые слова: государственное регулирование, инновационный потенциал, регион, развитие, структура инновационного потенциала региона